

IRODALOM

Kaán Károly: Alföldi kérdések. (Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, 1939. Ára 6.80 P.)

Kárpátalja visszatértekor jelent meg a szerzőnek ez a legújabb munkája, amelyről „Emlékezzünk . . .” című cikkemben röviden már megemlékeztem.*

A hatalmas, 420 oldalas könyv alcíme: *Erdők és vizek az Alföld kérdéseiben*. Elsősorban az erdőről szól, de ha átolvassuk, hirtelenében nem tudjuk, mit is csodáljunk jobban szerzőjében. Az erdőmérnököt? A történelemtudóst? A természetbúvárt? A műszaki tudományok mesterét? A közgazdát? Szerintem mindenek felett a fáját hön szerető, jövőbelátó *magyar* kiválóság áll az előtérben, aki polihisztor módjára összesíti magában mindazt a tudást, ami az építő, a napi politikán felülemelkedő, igazi államférfit jellemzi.

Mondanivalóit egyszerűen, közvetlenül, világosan írja le. A művelt magyar középosztály szívéhez akar férkőzni. Kerüli a magyartalanságokat. Ebben is jó példával jár elől. Inkább használja az újkeletű magyar szókat, mint a közhasználatú idegen kifejezéseket. Munkabírása páratlan. A legújabb tudományos kutatásokat és azok eredményeit is ismerteti. Mindig korszerű és időszerű marad. Nem rohan el mellette az idő. Soraiból korát meghazudtoló szellemi fiatalságát, frissességét érezzük. Tudásánál, tárgyismereténél csak a szerénysége nagyobb és tiszteletreméltóbb.

Könyve az előszón, bevezetésen és zárófejezeten kívül hat részből áll.

A bevezetésben megemlékezik a kagylóalakú Kárpátmedencéről, a történeti Nagymagyarországról, a tökéletes vízrendszeréről, amit csak „*Trianon féktelen kegyetlensége*” bonthatott meg.

* Ismertetésemet sokkal részletesebbnek terveztem, hogy azok is okuljanak a nagyszerű műből, akik bármely okból nem olvashatják el. A folyóiratok terjedelmének korlátozása miatt az előírányzott szöveg negyedével kell megelégednem.

Az I. fejezet „Az alföldi erdők“ történetét ismerteti, három korszakra osztva. Az első a honfoglalástól a török hódoltság megszűntéig terjed. Történelmi okmányokkal, számos adattal, helység- és dűlőnévvel bizonyítja, hogy a Alföldet még a középkor elején is kiterjedt erdők s lápok borították. Allattenyészítő őseink tüzzel-vassal irtották az erdőket, szükségük volt mentől több legelőre. Ami erdőt meghagyott a pásztornép, áldozatául esett a törökulás, hódoltság korának. Népes falvak és virágzó, gazdag városok lettek a földdel egyenlővé, de elpusztultak hadászati okból a még megmaradt erdőségek is.

A hódoltság megszűntével a bécsi haditanács is rájött, milyen szörnyű veszedelmeket rejt magában Alföldünk erdőtlensége. Egymás után jelentek meg Mária Terézia, I. Lipót, I. Ferenc „dekretumai“. Ebben az időben ajánlja először Krámer János udvari orvos az Alföldünkre az akácot. A delibláti hirhadt homoksivatagot 1691-ben még erdő borította. Sok, ma szikesnek ismert területen is erdő állott a régmúlt időkben. 1795-ben Vedres István, a szegedvidéki homok beerdősítését ajánlja, később pedig javasolja egy erdészeti akadémiának Szegeden való felállítását. I. Ferencnek „az erdők fenntartásáról“ szóló 1807-i dekrétumát az 1852. évi osztrák birodalmi erdőtörvény követi; ez az utóbbi volt érvényben az első, 1879-i erdőtörvényünkig, amellyel kezdetét veszi a harmadik korszak az alföldi erdők történetében.

A szerző részletesen ismerteti a törvényt, annak kihatásait a magyar erdőgazdaság — elsősorban az alföldi erdők — fejlődésére. Sajnálattal állapítja meg, hogy különbséget tettek a kötött és szabadrendelkezésű, a föltétlen és nem föltétlen talajon álló erdőbirtokok között, mert ennek alapján sok százezer k. hold erdőt irtottak ki, amin már segíteni sem lehet.

A szerző végigvezet bennünket az erdőtörvényt követő újabb erdészeti jogalkotásokon keresztül a veszett háborúig. Könyvének ez a legérdekesebb része, mert eseményei jórészt már szemeink előtt játszódtak le.

Trianonnal második Mohács következett hazánkra. Elvesztettük erdőseink 86%-át. És itt kezdődik az a rövid időszak, amelynek szerző a legeselekvőbb egyénisége volt. Teljesen személytelenül, a legtárgyilagósbban beszél róla, pedig ő indította el a nagy munkát, amikor kiadta a jelszót: „Erdőt az Alföldre!“ „Mint egykoron az apostolok a krisztusi igék hirdetésére, úgy indultak el erdőmérnökeink az erdőtlen magyar pusztaságba, hogy hivatásszerűen megfeleljenek szép hivatásuknak.“

Megszületik az alföldi erdőtelepítésről szóló 1923. évi XIX. t.-c. 15 éves munkaterv készül. Megszervezik a szegedi erdőigazgatóságot az alájarendelt erdőhivatalokkal, a kecskeméti és püspök-ladányi erdészeti kísérleti telepeket. És mi, akik az erdészeti köz-

gyűlésekkel kapcsolatos kirándulásokon mindkét kísérleti telepet láttuk,** csak sajnálni tudjuk, hogy a beláthatatlan fejlődésnek induló alföldi erdősítés az évek során egyre lanyhult. Jött az 1926-os esziendő, mely „személyi” és „bizonyos felfogásbeli irányváltoztatásokat is hozott”. Utána következett 1931-ben „*pénzügyi helyzetünk váratlan leromlása*”, elkezdődött a takarékoság, az ésszerűtlen szanalás, szomorú intézkedéseivel.

Megszüntetik a szegedi erdőigazgatóságot. Szélnek bocsátják a betanult fiatal erdőmérnökök, az „*apostolok*” harcos seregét. *Az állami tisztviselők létszámát „takarékoság” célzatával 10%-al apasztják. De az állami erdészetről az előírt 10% helyett más ágazatok javára több mint kétszeres, 21,5% apasztás történik.* Ezért nincs ma elegendő erdőmérnökünk. Ezért tarthatatlan állami erdőmérnökeink helyzete. Mert kezdtek berendezkedni az örökös Trianonra . . .

Erdőbirtokosaink megfelelő tőke és védettség híján kénytelenek voltak rendkívüli használatokat kérni. Emellett fabehozatalunk értéke ezekben az években fölülmúlta legjobb termésű éveink búzakivitelének pénzbeli összegét. Az 1927–1937. évek alatt, a hivatalos adatok szerint, 52.000 k. holdon folyt a „*rendkívüli használat*”. Emellett szinte korlátozás nélkül jött be a külföldi fa, még olyankor is, amikor 30.000 vasúti kocsi rakomány hazai termelésű tűzifa eladatlanul maradt.

Végre Gömbös Gyula kormányzata alatt minisztertanácsi határozattal kimondották egy új, korszerű erdőtörvény életre hívását. Részletesen ismerteti ezután a szerző *új erdőtörvényünket*, ami már nagy haladást jelent a régivel szemben, bár sok üdvös, jólbevált intézkedés kimaradt belőle. Ismét nagyobb összeg jutott az alföldi erdőtelepítésekre, visszaállították a szegedi erdőigazgatóságot.

Az 1937. év végéig mintegy 41 ezer k. hold erdőt, facsoportot és kb. 26.000 km. hosszú vonalon fasorokat telepítettek. 1923-ban kb. 192.000 k. hold silány, homokos, szikes és egyéb, mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területet írtak össze erdősítésre a 15 éves munkaterv keretében. Tehát a tervezett idő alatt kereken a terület egy ötödével készültek csak el. Pedig nagyon kevés az Alföldön az erdő, a statisztikusok szerint az összterü-

** Itt van egy tiszteletteljes javaslatom az illetékesekhez. Iskoláink, honvéd esapattesteink és egyéb intézményeink nagyjaink nevét viselik. Nevezzék el az egyik telepet „*M. kir. Káán Károly erdészeti (homok-, szik-) kísérleti telep*”-nek. Tartozunk ezzel *Káán Károlynak* úttörő munkásságáért, hervadhatatlan érdemeiért. A magyar erdészet ezzel csak önmagát tisztelné meg. Nehogy úgy járjunk, mint nagy alfölderdősítőnk, *Kiss Ferenc* esetében!

letnek mindössze 5.7%-a, valóságban alig 3%, de ennek is nagyon rossz az eloszlása. Akad olyan vármegye is, ahol csak 0.08%. Ezzel szemben Dunántúlon 16% az erdőterület, ami meg is magyarázza, miért gazdagabb, kulturáltabb a Dunántúl népe.

Itt hasonlítja össze hazánk erdősültségi viszonyait a többi európai országéival és megállapítja, hogy *a magasabb nemzet-háztartási érdekek szolgálatában az erdők leghivatottabb tulajdonosa: az állam.*

Érdekességként megemlíti, hogy Veszprém városa rabok munkájának köszönheti szép erdősítéseit a dunántúli Karszton. Rámutat arra a helytelen felfogásra, hogy gabonatermő földeket „mégsem lehet erdőtelepítésre igénybevenni“. Ez helytálló, de csak a jó gabonatermő földekre nézve; ilyen azonban, sajnos, aránylag kevés akad az Alföldön.

Befejezésül az alföldi erdősítésekre alkalmas fafajokat tárgyalja részletesen és hangsúlyozza, hogy az *akác* igen sok esetben teljesen nélkülözhetetlen.

A szerző szerint teljes erővel folytatni kell az erdősítést és fásításokat az Alföldön, még akkor is, ha lesz elegendő dombvidéki és hegyvidéki erdőnk! Miért? Erre a kérdésre a további fejezetekben ad feleletet a szerző.

*

Könyvének II. fejezetében *a hegyvidéki erdők és az alföldi vízáradások közötti legszorosabb összefüggést* tárgyalja, amikor megállapítja, hogy a folyók szabályozásával, az erdők pusztításával az árvízveszedelem csak fokozódott. Részletesen ismerteti a magyar vízrendszert. Több példával bizonyítja, hogy az erdők kíméletlen pusztítása az árvizek legfőbb okozója. Trianon óta folyóink árvízszíne folyton nő, az ellene való védekezés szinte lehetetlenség, amíg az elöldéző okot, a kárpáti erdők pusztítását megakadályozni nem tudjuk. Ezen még a Felvidék egy részének és Kárpátjának visszatérte se javított sokat.

A III. fejezet *a folyószabályozásokról, ármentesítésekről és belvízrendezésekről* szól. Nálunk már a XII—XIII. században ástak lecsapoló árkokat. A középkorban a bányászat és kohászat fellendülésével, a tüzfűszükséglet fokozódásával, mindjobban pusztították a hegyvidéki erdőket. Az Alföldön legelők, telepítések céljaira is sok erdőt irtottak ki. Mindez csak fokozta az árvízveszedelmet. Nagy mértékben megváltozott az Alföld akkori képe is. Gyarapodott a nyirkos, lápos, ingoványos, vízállásos terület, az Alföld nagyrésze egészségtelenné vált, aratott a hirhedt „*morbus hungaricus*“.

A hódoltság megszűntével rendezni akarták a kérdést, de kevés eredményt értek el. *Széchenyinek* kellett jönni, hogy zse-

niális munkatársaival, *Vásárhelyi Pállal* és a többiekkel megoldja a kérdést, ha nem is teljes egészében. 1869-től 1936-ig összesen 1 milliárd és 200.000 koronát fordítottunk a folyók szabályozására és az ármentesítésre. Több mint 6 millió k. holdat ármentesítettünk. Még a világhíres hollandiai ármentesítés is csak egyharmada a mienknek!

Hiábavaló azonban minden folyószabályozás, árvízvédelem és belvízrendezés, amíg ismét nem lesz egységes és zavartalan a magyar vízrendszer!

Rendkívül érdekes a „*Vízutak*“-ról szóló IV. fejezet. Sajnos, helyszüke miatt részletesebben ezt nem ismertethetem. A szerző hangsúlyozza a hajózható csatornák felbecsülhetetlen gazdasági jelentőségét, amire a nyugati nemzetek már évszázadokkal előbb rájöttek. Különösen fontosnak tartja a Duna—Tisza csatorna mielőbbi megépítését, ha nem akarunk alulmaradni a világversenyben. Munkáskézben hiány nincs. Az egész kizárólag pénztechnikai kérdés. Olasz és német mintára nem lenne nehéz a megoldása.

A mű V. fejezete, amelynek: „*Erdők és tenyészet* viszonyok“ a címe, ismét közlőről érint bennünket, erdőmérnököket. Itt újabb oldaláról: mint klimatologus mutatkozik be a szerző.

Összefoglalja az első fejezetekben elmondottakat és ezek alapján kifejti, miért változott az évszázadok során olyan kedvezőtlenre Alföldünk éghajlata. Szerinte sohase telepedtek volna meg félnomád, állattenyésztő őseink az Alföldön, ha a maihoz hasonló éghajlatú lett volna. De a nomád kúnok se. Mert *El Bekri* arab író szerint az őshazai magyarok „*csak nyirkos és legelőkből gazdag földet*“ szoktak felkeresni.

Részletesen ismerteti az összefüggést az erdő és az éghajlat között, a legújabb éghajlattani kutatásokat és azok eredményeit, a *makro-, mikro- és bioklimát*. Megállapítja, hogy a helyi (mikro-) klíma rendkívül eltérhet a makroklimától. Leszögezi, hogy az erdőnek nincs csapadékképző szerepe, de annál nagyobb a *csapadékgyarapító hatása*. Ezért szükséges az Alföldön minél több erdőt, tervszerűen elhelyezett erdősávot, fasorokat, erdőfoltokat telepíteni, mert ezekkel jelentékenyen javíthatjuk a helyi klímát, de sokkal jobb lesz a bio-(élet) klíma is. 1923-as törvényünkkel ezen a téren megelőztük a nagy és gazdag nyugati nemzeteket.

Felszabadult erdőseink gyarapodása ne terelje el figyelmünket az alföldi erdőtelepítések folytatásáról, mert nemcsak erdőről és fáról van szó, hanem az általános tenyészet viszonyok *nagyjelentőségű javításáról*. Alföldünk mai, szélsőséges éghajlata *helyileg* számottevően enyhülhet és ezzel egyúttal a *gazdasági viszonyok* is javulnának.

Az utolsó, VI. fejezet az „Öntözések“-et tárgyalja. Sajnos ezen a téren nagyon elmaradtunk. 1930-ban mindössze 218 öntözőberendezés volt hazánkban, kb. 15.000 k. hold területen. Ennek is 74%-a a gazdaságilag sokkal fejlettebb Dunántúlon. Pedig az Alföldön, a Tiszántúl és a Tiszaháton nagyobb szükség lenne az öntözőművekre. Reméljük, hogy az 1937-i öntözőgazdálkodásról szóló törvény sokat segít majd az Alföld dolgos magyarjain. Követendő példaként részletesen ismerteti a *Mussolini-féle „Bonifica Integrale“-t*, a szerző szerint az „*egységesen javító munkát*“, amely nem részletkérdéseket old meg, de tekintetbe veszi a nemzet közösségét érintő összes kérdéseket.

A záró fejezetben összefoglalja, az előzőkben részletesen kifejtetteket :az erdők és vizek kérdéseit az Alfölddel kapcsolatban. Kiemeli, hogy a feladatokat csak nagy, mindenre kiterjedő, átfogó tervvel lehet megoldani, úgy, mint azt nálunk annak idején a *Legnagyobb Magyar* tervezte, szóban, írásban hirdette, részben végre is hajtotta és ahogy napjainkban Olaszországban *Mussolini* megvalósítja.

Kaán Károly már valóságos könyvtárt írt az Alföldről. Rövid két évtized alatt. Ez a munkája átdolgozott és továbbfejlesztett kiadása a szerző „*Magyar Alföld*“ c. művének, s reméljük, csak egyik része az Alföldről szóló nagy, monografiának. Mert az előszavában ezeket írja: „*Szándékom ugyanis, hogy Isten segédelmével, ilyen terjedelemben és alakban, fokozatosan a többi részt is megírom*“.

Nekünk, magyar erdőmérnököknek csak egy kérésünk lehet a Magyarok Istenéhez. Őrizze meg hosszú esztendőkön át *Kaán Károlyunkat* teljes testi és szellemi erejében, hogy ezt a szándékát nemzetünk és hazánk javára maradéktalanul valóra válthassa!

—e. f.

Krippel Móric: Adatok a helyes magyar erdészeti szaknyelvhez. (Röttig—Romwalter Nyomda Rt., Sopron, 1939. Ára 2 P. Kapható az Országos Erdészeti Egyesületnél.)

A 76 oldalas füzet címe szerény, mint maga a szerző, aki munkáját egyszerűen „*tanulmány*“-nak nevezi. De ha belemélyedünk, azonnal érezzük, mennyivel több annál. Erre mutat az „*Előszó*“ is, — *Mihályi dr.* írta — amelyhez hozzátennivalónk nincs.

A tanulmány erdészeti szaknyelvünk magyarítását szolgálja. Hasonló a célja, mint boldogult nagy erdésztanárunknak, *Vadas Jenőnek*, aki annakidején az *erdőműveléstan* szakkifejezéseit (szerinte: *mesterszavait*) igyekezett jobbakká, magyarabbakká változtatni, úgy mint azt napjainkban *Fekete Zoltán* tanárunk a saját szaktárgyainál teszi, nem kis örömünkre.

A szerző az erdőhasználatban, erdészeti feldolgozástan és kereskedelemtan tudós művelője és tanára volt több mint három évtizeden keresztül, főiskolánkon. Fél százados erdőmérnöki múlt, tapasztalat van mögötte. Akadhat-e nála illetékesebb, az ebbe a tárgykörbe tartozó mesterszavak magyarítására? Azt hiszem nem. Mint igazán *nevelni* akaró tanár a száraz szaktárgyakat is elsősorban a magyarság szemszögéből látja és érzékeli, valóságos szívügye szaknyelvünk magyarossága.

Tanulmányát 5 részre osztja fel. Az 1. rész „Az erdők használatáról” szól és az általános tudnivalókkal ismerteti meg bennünket pontos meghatározások formájában. A 2. fejezet „Az erdőhasználat két ágát” tárgyalja. Szeretné a mostani „tágabb értelemben vett erdőhasználat” helyébe az „erdőlés” kifejezést bevezetni.

A 3. rész „A fa víztartalmi és ezzel összefüggő, más gyakorlati százalékai” cím alatt a szerzőnek ezen a téren folytatott tanulmányait és kutatásait foglalja össze. Elégtétellel állapítja meg, hogy az 1937. évi német DIN—DVM szabványtervezet ezekre vonatkozólag hasonlóan rendelkezik, mint ő már 30 év óta tanította!

A 4. fejezet címe: „Néhány idegen szó, amelyek magyarítását nem tudom javasolni és szerény megjegyzések helyesírásukról”. Ilyenek: abszolút, bruttó (nettó), plusz (minusz) és az idegen betűk.

Ezután következik 40 oldalon át a tanulmány legérdekesebb része: „Szószedet idegen szakkifejezések magyarítására, a magyaroknak jobbakkal való kicserélésére és helyes értelmezésére”.

A szerző 136 szót sorol fel. Néhány javaslata még sok vitára ad majd okot, de a „termékeny” bírálatra, elfogulatlan, tárgyilagos vitára mindig szükség volt és lesz.

Az ajánlott szakkifejezések közt akad olyan is, amit maga a tiszteletreméltó szerző is „*merész javaslatnak*” talál. Ilyen a levágott fa földben maradt törésének, az általánosan használt *tuskó* szó helyett *csutak*-kal való megjelölése. A *tuskó* szót egy fakeskedelmi választék (nagygöcsös tűzifaválaszték) elnevezésére a Fakeskedelmi Szókönyvek sajátították ki 1927-ben, teljesen szakszerűtlenül és önkényesen. Nézetem szerint sokkal jobban megfelelne ennek a választéknak a megjelölésére a szerző által először használt „*tőkéfa*” szó.

Bizony elég nehéz lesz a ma még szokatlan *falap*, *rakotta*, *gömbölyégyfa* és *vágányalj* mesterszavakat a közhasználatba vinni. Erzi ezt maga a szerző is, mikor az *utószó*ban ezeket írja: „Nehéz a megszokottól elszokni, de még nehezebb az újat elfogadni és — használni!”

Ez igaz, de nem lehet akadálya a helyes törekvésnek. Ott van a *szerfa* szó; tudtommal ezt is a *szerző* ajánlotta s ma már ezzel élünk. *Csak legyünk rajta komolyan és következetesen mindannyian*, hogy a jobb, magyarosabb kifejezéseket használjuk!

Mi, magyar erdőmérnökök, hálás tanítványainak ezernyi serege, ezen a helyen mondunk köszönetet nagyrabecsült, kedves tanárunknak, a mi szeretett *Móric bácsinknak*, fáradhatatlan munkásságáért, amellyel közkincesé tette szaknyelvünk magyartásán végzett tanulmányainak az eredményét.

Végtelen örömünkre szolgálna, ha az „Erdészeti Kereskedelemben” előszavában megígért négykötetes „Erdőhasználat-tan”-nal is minél előbb megajándékozna bennünket.

F.

HAZAI FOLYÓIRATOK.*

A Műszaki Világ. (III. évf. 1940.)

1. sz. — —: A negyedik esztendő. — *Dr. Maléter J.*: A magyar közlekedés száz év tükrében.

Az Időjárás. (XLIII. évf. 1939.)

9—10. sz. — —: Darányi Kálmán †. — *Boda E. és dr. Bacsó N.*: Szingularitások a napfény tartalmának évi változásában. — *Dobosi Z.*: Néhány meteorológiai jelentés magyarázata az anyag kinetikus elmélete alapján. — *Dr. Bacsó N.*: Kárpátalja éghajlatának gazdasági jelentősége. — *Flórián E.*: A légköri elektromosság és az ógyallai elektromos mérések. — *Dr. Bacsó N.*: Magyarország időjárása 1939. szeptember és október havában.

Földtani értesítő. (IV. évf. 1939.)

3. sz. *Dr. Hoffer A.*: Kassa környékének földtani vázlata. — *Dr. Ujhelyi J.*: Bolgárok földjén. (A Pirin-hegység környéke. — —: Nagypolány a Círóka völgyében. — *Dr. Papp F.*: A hazatért Felvidék és Kárpátalja gyógyforrásai és gyógyfürdői.

4. sz. *Dr. Szentpétery Zs.*: A bükkhegység DNy-i része Szarvaskő vidékén. — *Kőrössy L.*: A nyugati hadszintér földtani és földrajzi viszonyai. — *Dr. Pávai Vajna F.*: A budapesti melegforrások kérdése. — *Dr. Papp F.*: Válasz *Dr. Pávai Vajna Ferencnek*. — *Dr. Majzon L.*: A láthatatlan koronatanuk. A mikro-

* Jelmagyarázat: (1. k.) = első közlemény; (2. b. k.: 17.5/10 4) = második és befejező, összesen 17.5 oldal terjedelmű közlemény, 10 ábrával és 4 táblázattal.

szkópikus kicsinységű kövületek. — *Kőrössy L.*: Bányafatermelésünk néhány adata.

Halászat. (XL. évf. 1939.)

17. sz. *Heincz P.*: Kárpátalja halasvizei. — *Dr. Lukács K.*: A magyar halászat multjából.

Kertészeti Szemle. (XII. évf. 1940.)

1. sz. *Madarász A.*: 1940. — *Vécsey Sz.*: Fagykár a gyümölcsösben. — *Magyar Gy.*: Az *Aspidistra* tömeges szaporítása. — *Dandé M.*: A jó termőföld a kertészet szolgálatában. — *Magyar Gy.*: *Chrysanthemum nipponicum*. — *Dr. Kovács J.*: Örökzöld kertek. — *Scholtz G.*: Permetezzünk az almamoly ellen a rajzás alapján. — —: Magyar növényujdonságok: *Phlox paniculata* „Jolánka“.

Magyar Fapiac. (II. évf. 1940.)

1. sz. „*Stefa*“: FAKERESKEDMÜNK feladatai 1940-ben. — —: A vidéki telepes kereskedők és az árkérdés.

Magyar Méh. (LXI. évf. 1940.)

1. sz. *Bartsch L.*: Milyen mézelő fákat szaporítsunk és ültessünk? — *Samu I.*: Mézelő növények termesztése. — *Urbán P.*: Arzénos permezetezés. — *Novák Gy.*: Méh és a szőlő? — *Kelecsényi E.*: Lehetséges-e nagyobbtestű méheket kitenyésztetni? — *Novák Gy.*: Alanyás törzsek rendbehozása. — *Mattausch B.*: Hozzászólás a „Keresem a legjobb kaptárt“ c. cikkhez. — *Daxner K.*: Itt a legjobb fekvő vándorkaptár! — *Dr. Hollós J.*: Mit jelent a termelési költség az eredményes méhészkedésnél? — *Novák Gy.*: Novemberi feletetés cukorral.

Magyar Statisztikai Szemle (XVII. évf. 1939.)

11. sz. *Dr. Szél T.*: Az átlagos és a valószínű élettartam nemzetközi összehasonlítása. — *v. Dr. Pap L.*: Külkereskedelmi forgalmunk az 1939. év első kilenc hónapjában. — *Dr. Petrichevich-Horváth M. báró*: Közuti forgalmi balesetek Magyarországon 1938-ban. — —: Fontosabb kikötőink áruforgalma 1938-ban — *Dr. Szőnyi Gy.*: A húsarak alakulása 1897 óta. — —: *Dr. Gidófalvy E.*: A községösszevonások pénzügyi hatása a közigazgatásilag egyesített községek háztartásában. — *Dr. Jordan K.*: A differencia-számítás szerepe a statisztikában. — *Ruh Gy.*: Finnország népességi és gazdasági statisztikája.

Magyar Vadászujság. (XXXIX. évf. 1939.)

35. sz. *Mészáros P.*: Közérdekű levél a szerkesztőhöz. — *Koltai G. V.*: Ritka parókaképződés. — *Hajdú P.*: Levél a szerkesztőhöz.

36. sz. *Dr. Szent-Ivány G.*: „Az Élet fejedelme elúzi a farkasokat és a saskeselyűket.“ — *Péchy-Horváth R.*: Kígyókaland a pórin. — *Koltai G. V.*: A csebeni „kísértet“. — *Berényi V.*: Bölny vadászat. — *Dr. Beniczky Gy.*: Szeptemberben Gemencen és Bükkben. — *Gy. Takách Gy.*: A Brenneke és a gyöngylövedék.

Mezőgazdasági Közlöny. (XII. évf. 1939.)

12. sz. *Dr. Szeibert J.*: A gazdasági cselédek bérének alakulása az 1938. évben. — *Ujlaki Nagy A.*: Kisbirtokpolitika és az állattenyésztés jövője az öntözögazdálkodásban. — *Dr. Zajtay A.*: Újabb szempontok a szarvasmarhahízlásban. — *Dörner A.*: Uradalmi baromfitenyésztés. — *Kazi L.*: Mezőgazdasági termelő és értékesítő szövetkezetek a külföldön. — *J. G.*: A mai magyar szociálpolitika. — *Dr. K. B.*: Mezőgazdasági városaink elesettségének okai. — *Dr. Kardos E.*: Magyar vegyész-mérnökök akciója mezőgazdasági termelésünk határfokának és minőségének javítására. — *Bogyó T.*: Egy holland mezőgazdasági egyetem üvegházi termelési kísérletei. — *Lóczi B.*: Eghajlat, időjárás és piac-kutatás.

Nimród Vadászujság. (XXVII. évf. 1939.)

35. sz. —: Felényi terjedelemmel... — *Hányi K.*: A császármadár.

36. sz. *Sólyom*: Karácsonyvárás. — *Geleta J.*: Karácsonyra 1000. — *Fekete I.*: Karácsonyest. — *Dr. Beretzk P.*: Körösmező környékének téli madarai. — *Pechtol J.*: Fogolyállományunk veszedelme. — *Rainer R. né.*: Keselyű- és vörös ásólúd-megfigyelések. — *Szépe I.*: Szarvasbögés 1939-ben Nagybörzsönyben. — *Szedzerjei A.*: Rominten.

Technika. (XX. évf. 1939.)

10. sz. *Csányi K.*: Steindl Imre emlékezete. — —: A közlekedési és vasútépítési szeminárium közlemények. — *Dr. Pattantyús A. G.*: Az anyag-szállítás üzemtana. — *Lux G.*: Műemléki séta a Csallóközben. — *Lechner E.*: A hasított hüvely, mint gépelem. — *Mangel J.*: Új építészet Észt- és Finnországban. — *Dr. Sailer G.*: Anyagminőségi kérdések az acéliparban. — —: Az épülettervezési tanszéken készült feladatok gyűjteménye.

Természettudományi Közlöny. (71. kötet, 1939.)

12. sz. —: A Nobel-díjak nyertesei. — *Kuthy S.*: Németország élelmiszerellátása, természettudományi megvilágításban. — *Földváry M.*: Védett természeti emlékek Debrecen birtokán. — *Anghy Csaba G.*: Az angóranyúl. — *V. Déry E.*: Tengeralattjárók. — *Bogdánfy Ö.*: A röppentyű újabb alkalmazása. — *Dr. Aujezsky L.*: Vegyi folyamatok módosulása a légkör magas rétegeiben. — *B. O.*: Az Albert-csatorna. — *Dr. Szilády Z.*: A Bolyai-család. — *G. I.*: A mesebeli „Mágnes-hegy” a valóságban. — *Dr. Bogsch L.*: A világ 1938. évi földi olaj termelése.

Vadászat—Halászat. (VII. évf. 1939.)

23. sz. *Gróf Festetics P.*: Karácsony. — *Remniczky K.*: Szarvashívás. — *Gróf Zay I.*: A földreform és a vadászat. — *Gróf Festetics P.*: Hangok a levegőben... (Vers.) — *A. Balogh A.*: Milyen töltényeket használunk a hirtelen szűkülő (Choke, dupla choke) furattal bíró sörétes fegyvereinkhez? — *Orday R.*: Aki a szarvasbikát pányvával fogja. — *v. Lopcsánszky A.*: Erdélyországból. — Hollók — barátkeselyük — szirti sas — havasi füles pacsirták. — —: A barkácsolás.

24. sz. *A. Balogh A.*: A Mahrholdt—Peterlongo innsbrucki fegyverműves cég új csodakarabélya. — *V. Nagy I.*: Sólymászat és az ornitológia. — —: A les-vadászat. (2. k.) — *Orday R.*: Milyen az afrikai őserdő — közelről?

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.*

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. Band VII. Heft 2—3. 1939.

Chi-Yün Chen: Anhui középkínai tartomány erdeszeti viszonyai. (Über die forstlichen Verhältnisse in der mittelhinesischen Provinz Anhui.) 55—65 old.

A müncheni egyetemen dolgozó kínai szakember szűkebb hazájának erdőgazdaságáról ad rövid áttekintést. Rámutat a csapadékviszonyok döntő befolyására és részletesen foglalkozik azoknak a fontos fafajoknak tenyésztési és értékesítési körülményeivel, amelyek a kínai erdőgazdaságban igen számottevő szerepet játszanak. (*Cunninghamia lanceolata*, *Aleuritis fordii*, *Sapium*

* A német és angol folyóiratokat *dr. Mihályi Zoltán*, a francia-, olasz-, spanyol- és románnyelvű közleményeket *dr. Luncz Géza*, m. kir. erdőtanácsos, a lengyel és cseh szaklapokat *Székács Vince*, ny. miniszteri tanácsos, a jugoszláv irodalmat pedig *Pászthy Ferenc*, ny. m. kir. főerdőtanácsos ismerteti.

sebiferum, *Thea oleifera*, *Rhus vernicifera*, *Cinnamomum Camphora*.)

Ungarn. A 8 ívre terjedő különfüzetet, amely hazánk erdőgazdaságáról nyújt tájékoztatást a külföldnek, a *Kormányzó Úr* arcképe díszíti és gróf *Teleki Mihály* földművelésügyi miniszter előszava nyitja meg.

A 14 közlemény tartalmának részletesebb ismertetését helyszüke miatt, sajnós, mellőznünk kell és így csak nagy vonásokban számolhatunk be róluk.

Molcsányi Gábor: „A mai Magyarország erdőgazdasága“ („*Die Forstwirtschaft des heutigen Ungarn.*“ 126—131 old.) c. tanulmánya a mult és jelen számszerű szembeállításából vonja le a meggyőző erejű következtetéseket.

Báró Waldbott Kelemen: „Az Országos Erdészeti Egyesület Magyarország erdészeti szellemi életének szolgálatában“ („*Der Landesforstverein im Dienste des forstlichen Geisteslebens Ungarns.*“ 133—138 old.) címen tárja a külföld elé a hazai érdekképviselő kezdeményező, megtermékenyítő és mindig a fejlődést szolgáló munkáját.

Kaán Károly írásának a címe: „A természetvédelem, különös tekintettel a magyar erdőgazdaság történetére.“ („*Naturschutz, mit Hinsicht auf die Geschichte der ungarischen Forstwirtschaft.*“ 141—149. old.)

Őszintén sajnáljuk, hogy a keretbeli megkötöttségek miatt a szerzőnek nem állott módjában bővebben foglalkozni tárgyával. Adatai értékesen szolgálják megismertetésünk nehéz munkáját és sok olyan részletre mutatnak rá, amelyekről — meggyőződésünk szerint — még a hazai szakköröknek sines tudomásuk.

Fekete Zoltán két közleménnyel szerepel. Az egyikben egész rövidre fogott áttekintést ad a hazai erdőrendezés történetéről és jelenlegi állásáról („*Geschichte und Stand der Forsteinrichtung in Ungarn.*“ 151—154. old.) a másikban, amelynek „A magyar fatermési táblák“ („*Die ungarischen Ertragstafeln.*“ 155—161. old.) a címe, *Feistmantel* és *Greiner* munkáinak méltatása után a földművelésügyi minisztérium megbízásából készült akác-fatermési táblákról és a további tervekről számol be.

„A vadászat Magyarországon“ („*Das Jagdwesen in Ungarn.*“ 163—173. old.) c. tárgykörnek mindenképpen avatott tolmácsolója *Roth Gyula*, aki ugyancsak a színes képek egész sorát hozza elénk a gazdag multból és a statisztika hűvös adataiban mutat rá Trianon okozta veszteségeinkre, de az újabb idők figyelemreméltó fejlődésére is.

Ugyancsak *Roth Gyula* írta meg „Az erdészeti kutatásügy Magyarországon“ („*Das forstliche Forschungswesen in Ungarn.*“

175—190. old.) címmel a jelenleg is vezetése alá tartozó munkakör történetét. Ott állott a bölcsőjénél, látta ígéretes kibontakozását, meg kellett érnie csaknem teljes megsemmisülését és az ő feladata volt a romok helyén új épületet emelni. Hogy ez mennyi nehézségbe ütközött, azt avatott szem az óvatos sorok között is kiolvashatja.

Lesenyi Ferenc: „Történeti áttekintés“-e („*Geschichtlicher Ueberblick.*“ 191—197. old.) sajnos, szintén igen rövid. *Tagányi* művét, amelyet a szerző vezérfonalul választott, még a hazai szakközönség is alig ismeri, pedig hogy mennyi gazdaság- és művelődéstörténeti adattal gyarapítja tudásunkat, az *Lesenyi* néhány, kitűnően jellemző szemelvényéből is meggyőző erővel tárul elénk.

Földes Tibor szűkszavú tárgyilagossággal a kincstári erdőket ismerteti („*Beschreibung des ärarischen Waldbesitzes.*“ 199—201. old.); *Schmidt-Colinet* német erdőmester pedig, aki az elmúlt esztendőben a német kormány megbízásából időzött nálunk, a helyszínen szerzett tapasztalatai alapján számol be néhány szép fénykép kíséretében „Magyarország visszatért erdőterületeiről“ („*Über Ungarns zurückgekehrte Waldgebiete.*“ 203—215. old.);

Pászthory Ödön a hazai alföld- és kopárfásítás nagyszabású munkáját („*Waldanlagen in Ungarn.*“ 217—226. old.) mutatja be számokban, erdészérdemek méltatásában és ugyancsak sikerült fényképekben. Ismertetését hasznosan egészíti ki *dr. Magyar Pál*-nak: „A magyar erdőművelés növényiszövetkezeti vonatkozásai“ („*Aus den pflanzensoziologischen Beziehungen des ungarischen Waldbaues.*“ 228—240. old.) c. tanulmánya, amely a hazai erdő-típusokról ad pontos képet.

Dr. Mihályi Zoltán: „Az erdészeti oktatásügy Magyarországon“ („*Das forstliche Unterrichtswesen in Ungarn.*“ 242—252. old.) c. közleményében a különleges magyarországi viszonyok alapján mutat rá oktatásunknak a gazdasági és műszaki kívánalmakból folyó kettősségére, amely „a világ legnehezebb főiskolája“ rangot juttatta ősi Alma mater-ünknek.

Utolsó helyre került, — *last but not least* — *dr. Ajtai Sándor* nagyszabású tanulmánya „Magyarország erdészeti igazgatásáról“ („*Über die forstliche Administration Ungarns.*“ 255—267. old.). A szerző a történeti szükségszerűség hiánytalan átérzésével hozza elénk a nem könnyű tárgyat, olyan emelkedett jogbölcséleti szellemben, amely megérteti velünk, hogy a jobb jövő érdekeit szolgáló szemlélet nem elégedhetik meg a tények egyszerű felsorakoztatásával, hanem kötelessége a tárgyilagos bírálat alapján adódó következtetések levonása is.

A figyelmes szerkesztőség mindegyik tanulmányhoz kitűnő összefoglalást nyújtó francia és angol nyelvű kivonatokat is ké-

szítottetett és így valóban nagy szolgálatot tett vele a magyar erdőgazdaság ügyének.

Egyesületünk az előzetesen megrendelt példányokon felül további 10 füzetet vett át, abban a meggyőződésben, hogy utólagos jelentkezőket is ki kell elégíteni. A füzet ára: 10.50 P.

ALLGEMEINE FORST UND JAGDZEITUNG. 1939. 10—12. sz.

Zimmerle: Növedék-vizsgálatok lú- és jegenyefenyőnél. (Zuwachsuntersuchungen bei der Fichte und Weisstanne im Gräfl. v. Pückler und Limpurg'schen Forstbezirk Gaildorf.) 305—318 és 323—331. old.

A württembergi állami erdőrendezés egyik érdekes munkáját ismerteti, amelyet *Prückler-Limpurg* gróf gaildorfi erdőbirtokán végzett annak megállapítására, hogy *Wagner* Kristóf módszere, a száraló-szegélyvágás, előnyös-e a törzsek növedégyarapodása szempontjából vagy sem.

A vizsgálathoz különböző termőhelyekről mindig 2—2 azonos korú és fejlődésű törzset választottak ki párhuzamosan; az egyiket a megbontatlan állományból, a másikat a szegélyből vették.

A próbatörzsek adatainak a felvétele a legnagyobb gondossággal (szakonként való eldarabolással és körlap-elemzéssel) történt; az eredményekről 8 táblázat és 3 ábra számol be.

A szerző megállapítása szerint a szegély törzsének a körlap- és fatömeggyarapodása sokkal erőteljesebb, mint a zárt erdőben állóké, de ebből semmiképpen sem szabad azt a következtetést hevonní, hogy az eljárás a gaildorfitól igen elütő termőhelyi viszonyok között is hasonló eredményeket fog szolgáltatni.

Pfeilsticker: Dr. J. Eberhard emlékezetére. (In memoriam Dr. J. Eberhard, Langenbrand.) 321—323. old.

A langerbrandi erdőgazdaság nemrég elhunyt hírneves vezetőjének az érdemeit méltatja, aki a természetes felújítás terén az ernyős ékvágással örökítette meg az emlékét.

Feucht: A növényiszövetkezeti kutatás értéke az erdőgazdaság szempontjából. (Zur Auswertung pflanzensoziologischer Forschung durch die Forstwirtschaft.) 331—335. old.

A szakirodalom legújabb növényiszociológiai termékeinek, *Diemont*, *Faber*, *Oberdorfer* és *Schwickerath* munkáinak ismertetése és egybevetése alapján hangsúlyozza azokat az előnyöket,

amelyeket a gyakorlati erdőművelés számára a növényiszövetkezetek ismerete jelent.

Lantelmé: Erdei fáink magtermésének siettetése. (Zur Zwangsfruktifikation bei unsern Waldbäumen.) 335—342. old.

A növényélettan egyik mindjobban előtérbe kerülő fejezetével foglalkozik, még pedig tisztán gyakorlati szempontból.

A magtermés korábbi bekövetkezése nem egy esetben óriási előnyt jelentene az erdőgazdaságban is, de hogy mesterséges beavatkozásról egyáltalában szó lehessen, a virágzás és gyümöles-termés pontos élettanával teljesen tisztában kell lennünk. A szerző előbb az erre vonatkozó ismereteket közli, majd felsorolja azokat az eljárásokat, amelyeket a kertészet már régóta alkalmaz a magtermés siettetése érdekében (erős napsütés mellett való szárazon tartás, „éheztetés“, átültetés, fokozott meleg, bőséges táplálás, koronacsonkítás, a nedvkeringés megakadályozása stb.) és rámutat azokra a próbálkozásokra is, amelyekkel a tudomány újabban a megoldás leggazdaságosabb módját keresi (mesterséges megvilágítás, gyengébb alanyokra való oltás, különféle vegyi anyagok alkalmazása).

CENTRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN. 1939. 12. sz.

Kain: Tanulmány az ékelt híd tartógerendák kiszámításáról. (Studie über die Berechnung verdübelter Brückenträger.) 265—281. old.

A 15 ábrával minden oldalról megvilágított tanulmány azért érdemel figyelmet, mert újabb bizonyosága annak, hogy az erdőben bővelkedő vidékeken a fa, mint építőanyag, ismét visszacszerzi régi tekintélyét.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1939. 44—52. sz.

Fröhlich: Néhány szó a hangszer- és repülőgépfáról. (Einiges über Resonanz- und Flugzeugholz.) 44—45. sz. 7—8. old.

Erdély tiszta lúcfenyvesei közül elsősorban azok szolgálnak kitűnő hangszerfát, amelyeket fiatal korukban évtizedekig nem bontott meg gyérítés és így a törzsek alsó részében az évgyűrűk sűrűn és egyenletesen rakódtak egymásra.

A rádió elterjedése észrevehetően csökkentette a hangszergyártást, de a repülőgépipar fejlődése ismét élénk keresletet eredményezett a különleges lúcfenyűben, amelynek m³-ért 12 dollárt is fizetnek.

Biermann: Szükségesek-e a takarító-fogak? (Räumzähne oder keine Räumzähne?) 49. sz. 16—17. old.

A szerző nézete szerint a fűrészlapoknál nem okvetlenül szükséges takarítófogakat hagyni, mert a terpesztés helyes mértéke, a fűrészlapok pontosan függőleges beállítása és kifogástalan keretjártat mellett felesleges a fűrészpor eltávolítására külön intézkedéseket tenni.

A gyakorlat ellenben nagyon megszokta a takarítófogak alkalmazását. Ezek azonban a kívánt célnak csak akkor felelnek meg, ha eleget tesznek bizonyos műszaki követelményeknek. Fontos, hogy mindig páratlan (az 5. vagy 7.) fogra essék a terpesztés mellőzése; az elosztást aszerint kell szabályozni, hogy kör-, szalag- vagy keretfűrészről van-e szó.

Azok a kísérletek, amelyek foghíjassággal kívánták a kérdést megoldani, nem adtak kielégítő eredményt.

Nivin: A helyes központos befogásról. (Richtig zentrieren.) 50—52. sz. 49—52. old.

A furnírgyáraknak nem csekély gondot okoznak azok a rönkök, amelyek külpontos növésű törzsekből származnak, mert ezekből csak meglehetősen nagy anyagvesztéssel készíthetők lefejtéssel falapok.

A szerző, mint a kérdés kiváló ismerője, négy ábrában mutatja be a helyes megoldást.

REVISTA PĂDURILOR. 1939. 11. sz.

Crețoiu: Románia fás növényeinek általános földrajzi elterjedése. (Distribuția geografică generală a plantelor lemnoase din România). 897—903. old.

A *Fagus orientalis* Lipsky, *Acer tataricum* L., *Acer pseudoplatanus* L. és *Acer laetum* C. A. Mey előfordulási helyeit közli térképvázlatokkal.

Eliescu: Néhány szó az állománytipusok elméletéhez. (Reflecții pe marginea teoriei tipurilor de arborete). 904—909. old.

A faállomány kialakulása és a termőhelyi viszonyok közötti összefüggést magyarázza.

Sabău: A statisztika célja és jelentősége. (Scopul și importanța statisticeii). 910—925. old.

A statisztikának az élő fatömeg becslésében betölthető szerepeit tárgyaló tanulmány.

Manole: Új tájékozódás. (Noile orientări). 926—927. old

A romániai fát mindjobban keresik a Földközi-tenger országában. A szerző a faárak további emelkedésére számít.

Napi kérdések. — Ártéri erdők. (Problemele zilei — Zăvoaie, păduri de baltă). 939—956. old.

Romániának mintegy 140.000 hektár ártéri erdeje van, legnagyobb részt a Duna hullámterében. Főként fűz-, nyár- és égererdők. A síkvidéki lakosság faszükségletének igen jelentős része kerül ki belőlük. Az ország közgazdaságában betöltött szerepük indokoltá tette, hogy a lap szerkesztősége a *Napi kérdések* rovatában foglalkozzék velük.

Constantinescu, Marinescu, Rubțov és *Bărbulescu* ezeknek az erdőknek a gazdaságosabb kihasználását és jövedelmezőbbé tételét követelik. *Constantinescu* kísérleti eredményekre hivatkozva, a következő fajok bevezetését kívánja a megfelelő ártéri talajokra: *Quercus robur*, *Fraxinus excelsior*, *Fr. holotrica*, *Fr. americana*, *Juglans nigra*, *Taxodium distichum*, *Ulmus campestris*, *U. efusa*, *Populus canadensis* és kivételesen egyes helyeken *Robinia pseudoacacia*.

MEGVÉTELRE keressük az alant felsorolt folyóiratok egyes füzeteit, illetőleg köteteit:

Aquila I—V. évfolyamai (1894—1898).

Erdészeti Kísérletek XX. (1918) teljes évfolyama egy, és 3—4. füzet két példányban.

Erdészeti Lapok X. évfolyama (1871) két példányban.

Erdészeti Ujság IX. évfolyama (1904—1905).

Erdészeti Zsebnaptár I—II. (1882—1884.), VI. (1888.), XXVI. (1907.), XXXVI—XXXVIII. (1917—1919.) évfolyamai, utóbbi 3 kötet 2—2 példányban.

Kárpáti Vadász I—II. évfolyamai (1927—1928),

a IV. évfolyam (1930) 9., 15., 19. és 23. füzetei,

a V. évfolyam (1931) 6. füzete,

a VI. évfolyam (1932) 18., 22—24. füzetei.

Kísérletügyi Közlemények I—XVI. (1898—1913), XXII. (1918) és XXVIII. (1925) évfolyamai.

Nimród I—VIII. évfolyamai (1913—1920).

Nimród Vadászlap IX. évfolyam (1921) 1—2 füzetei.

Természettudományi Közöny XLVIII. évfolyama (1916).

Vadászat I—IV. évfolyamai (1918—1921),

a V. évfolyam (1922) 4., 6., 8., 16., 18—20., 23. és 24. füzetei,

a VI. évfolyam (1923) 1—2., 4., 8—9. és 23—24. füzetei,

a VII. évfolyam (1924) 15., 18. és 21. füzetei,

a VIII. évfolyam (1925) 2. és 23—24. füzetei.

Vadászat és Allatvilág I—XVII. évfolyamai.

Vadászlap I—XVIII. évfolyamai (1880—1897) és

a XXXIX. évfolyam (1918) 1. füzete.

Vadászat (Halászat, Weekend, Turisztika) I—II. évfolyamai (1933—1934).

Vízügyi Közlemények IX. évfolyama és az V. évfolyam (1915) 4. füzete.

Országos Erdészeti Egyesület.